

**ЧОРТ І ВЕДЗЬМА
Ў МІФАЛАГІЧНАЙ ТРАДЫЦЫІ ГОМЕЛЬШЧЫНЫ**

Міфалагічныя ўяўленні старажытных славян – надзвычай устойлівы, «жывучы» пласт культурнага развіцця, у якім адметнае месца належыць з’явам ніжэйшага міфалагічнага ўзроўню. Вывучэнне пытання лакалізацыі звестак пра персанажы ніжэйшай міфалогіі на тэрыторыі Беларусі, у прыватнасці Палесся, – задача адказная, але вырашальная. За апошнія пяць гадоў фальклорным архівам кафедры беларускай літаратуры назапашаны шматлікі фактычны матэрыял, запісаны ў розных рэгіёнах Гомельскага і Брэсцкага Палесся. Найбольш пашыранымі на Гомельшчыне з’яўляюцца міфалагічныя ўяўленні пра чорта і ведзьму. Чорт з’яўляецца злосным духам. Яго дахрысціянскае паходжанне не замацавалася ў народных традыцыях; «...хрысціянскія ўяўленні пра д’ябла паўплывалі на яго пазнейшы воблік: у фальклоры і народных карцінках чэрці – антрапаморфныя істоты, пакрытыя чорнай шэрсцю, з рагамі, хвастамі і капытамі» [1, 391].

Чорт у розных лакальных традыцыях Гомельшчыны мае адметны знешні воблік. Напрыклад, жыхары в. Ягднае Веткаўскага раёна ўяўляюць яго з «рагамі і хвастом», у народным усведамленні вяскоўцаў Жлобіншчыны, «*он такой шэрэнькій, а рукі яго, ці капыты, эта, як хто гавора, заўсёды гразныя, рожкі ў яго ёсць, маленькія такія, каля вушак, і хвост, доўгі такі, як вяроўка, і на канцы яго мяцёлка, каб гразь раскідваць, а глаза ў него малыя такія і злыя-злыя*» (в. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна).

Паводле звестак атрыманых ад інфарматараў з в. Арол Лоеўскага раёна, чорт – «*чорны, як смоль, ростам такі мо дзе з метра паўтара. Хвост у яго доўгі з мяцёлкай, ён ётай мяцёлкай сляды свае замятае. Рогі, як у казла. Ды і сам ён на морду казла напамінае. Зато вочы страшныя, жоўтыя такія, лупатыя. Ногі ў яго – капыты, а рукі – нашыя напамінаюць, толькі ўсе валасамі аброслыя, і кіпці, як то ў сабакі, толькі чорныя*» (Запісана ад Святочнай Ганны Фёдараўны, 1931 г.н.). Паводле ўяўленняў мясцовых жыхароў в. Рагінь Буда-Кашалёўскага раёна, чорт – «*такая істота, якая робіць усім гора, ён страшэнны, чорны, з капытамі, рагамі і хвастом*» (Запісана ад Вераб’ёвай Паліны Раманаўны, 1928 г.н.), в. Хутар Светлагорскага раёна — «*у чорта длінная барада і рогі іе на кашлатай галаве, а ззадзі – хвост, як пуга*»; в. Сямёнаўка Рэчыцкага раёна — «*чорненькі столб і два вочкі*»; в. Бабічы Рэчыцкага раёна — «*гэта д’ябал, які падобны на чалавека, але на галаве ў яго растуць рогі, а замест рук і ног – капыты*»; в. Бялёў Жыткавіцкага раёна — «*чорт падобны на чалавека. Усё цела яго пакрыта шэрсцю. Ён мае хвост, рогі, казліныя ногі, кіпцюры*». Як пацвердзілі інфарматары гэтай вёскі, чорт мог мець і антрапаморфны, і зааморфны выгляд: «*чорт вельмі часта з’яўляецца ў вобразе старца або маладога хлопца, але і таксама можа быць і жывёлай, і птушкай*» (в. Бялёў Жыткавіцкага раёна), «*чорт можа ператварацца ў чалавека і розных*

жывёл» (в. Бабоўка Жлобінскага раёна). У вёсцы Карма Добрушкага раёна чорт у сваім абліччы спалучае і зааморфныя, і антрапаморфныя рысы: *«Сам чорт быў як козлік, а ліцо напамінала чалавека»* (Запісана ад Шуставай Марыі Трафімаўны, 1927 г.н.). Часцей за ўсё зааморфны выгляд чорта асацыіраваўся з *«казлом»* (в. Васільеўка Добрушкага раёна), *«сабакаю»*, *«авечкаю»* (в. Ляхавічы Жыткавіцкага раёна), *«ён мог з’явіцца чорным сабакам, казлом»* (г. Добруш), чорт мог з’явіцца і ў выглядзе чорнага ката (в.Карма Добрушскі раён). Некаторыя інфарматыры прыгадвалі, што ў чорта мог быць ператвораны і анёл, які *«правініўся перад Богам»* (г. Гомель). У іншых мясцовых традыцыях Добрушчыны і Жлобіншчыны чорт ў народным паэтычным асэнсаванні падаваўся персанажам, які з’ядноўваў у адной іпастасі асаблівасці розных істот: *«орт – састаўное ад людзей, свінняў, капытных жывёл»* (г. Добруш), *«чорт з свінячым носам, бычымі вушамі, каровячымі рагамі, чалавечымі рукамі, конскімі нагамі і ўвесь пакрыты чорнай шэрсцю»* (в. Сівінка Веткаўскага раёна).

Паводле іншых народных крыніц, чорт як міфалагічны персанаж мог *«мець знешнасць маладога хлопца, дзеда, старца, але ніколі не прымае жаночай знешнасці»* (п. Бальшавік Гомельскага раёна); *«чорт з хвастом, рагамі, а хто ён такі, ніхто не ведае»* (г. Гомель); *«на галаве ў чорта рогі, казліная барада, двухкапытныя ці аднакапытныя ногі, каровій хвост, на руках дліжныя коці, цела пакрыта шэрсцю»* (г. Добруш); *«чорта ад людзей адлічае хвост, паганья рогі, яшчэ яго валасы па ўсім целе»* (в. Лядцы Гомельскага раёна); *«абычна чэрці чорнага цвета»* (в. Грушаўка Добрушкага раёна); *«чорт мог з’явіцца сабакаю, авечкай»* (в. Ляхавічы Жыткавіцкага раёна); *«чорт можа з’явіцца ў абліччы жывотнага, у абліччы старога чалавека, што грошы просіць; у абліччы знаёмага, аднак з нядобрым намерам»* (в. Матнявічы Чачэрскага раёна); *«адна казалы, што ноччы яна ўстала ад таго, што ў яе на грудзях сядзеў чорны кот і як бы душыў яе»* (в. Карма Добрушкага раёна); *«чорт мог прыйсці ў любым выглядзе, ён прэўраішчаўся і ў чалавека, і ў сабаку»* (в. Дзімамеркі Лоеўскага раёна); *«мог з’явіцца чорным сабакам, казлом»* (г. Добруш); *«ён быў пахожы на чалавека, але ж увесь чарненны і з рагамі, чорт пераўтвараўся у сабаку і пугаў людзей»* (в. Карма Добрушкага раёна).

Адносна месцазнаходжання чорта ў народзе гавораць: *«водзіцца чорт у балоце»* (в. Хутар Светлагорскага раёна), *«чорт можа пасяліцца ў хаце»* (в.Целяшы Гомельскага раёна), *«у пеклі хто там, дак ето ж іх (чарцей) работа»* (в. Рудакова Хойніцкага раёна), *«чэрці жывуць у балоце, у пекле»* (в. Бялёў Жыткавіцкага раёна). Іншы раз месцам яго знаходжання з’яўляецца дрэва: *«любяць чэрці сядзець на дзераве і пужаць людзей»* (в. Фамінка Чачэрскага раёна).

Функцыянальнасць чорта мае, як правіла, адмоўную скіраванасць. З гэтай істотай звязваюць зло, бяду, хваробы: *«Нельга памінаць чорта, бо гэты прыводзіць да бяды. Можа захварэць дзіця»* (в. Целяшы Гомельскага раёна), *«чорт можа абы-што ў комін накідаць, ва двары напакасіць»* (в.Хутар Светлагорскага раёна), *«людзям ані шкодзілі, маглі ў багну зацягнуць»* (в.

Капаткевічы Петрыкаўскага раёна), *«неадступна сочыць за чалавекам і імкнецца напакасціць, увясці ў грэх»* (в. Бялёў Жыткавіцкага раёна), *«я знаю, што тыя людзі, што на сябе рукі хацелі накласці, то ён ўсё роўна давядзе да смерці»* (в. Батвінава Чачэрскага раёна), *«падказвае п'яніцам, гдзе бутэлька»* (в. Бальшавік Гомельскага раёна), *«можа паяўляцца на зямлі, каб спакусіць людзей»* (в. Бабоўка Жлобінскага раёна) і інш.

У асобных гомельскіх павер'ях чорт асэнсоўваецца як істота, якая служыць самому д'яблу: *«чорт дапамагае д'яблу рабіць шкоду людзям»* (в. Фамінка Чачэрскага раёна). Напрыклад, у адной з былічак распавядаецца пра тое, як чорт душыў людзей: *«У адной жэнішчыны расла ля дому груша. А жэнішчына та, гаварылі, умела трошку варажыць – калдунья, значыць, була. І вот ішлі раз хлопец з дзеўкай міма той грушы, і раз – нехта напрыгнуў на хлопца і стаў яго душыць»* (в. Фамінка Чачэрскага раёна). Спрэчкі і сваркі ў хаце ў некаторых мясцовасцях таксама звязваюць з функцыянальнасцю чорта, які мог *«праз комін апынуцца ў хаце і зрабіць многа зла»* (в. Сталпішча Буда-Кашалёўскага раёна).

У розных лакальных традыцыях Гомельшчыны былі запісаны таксама і наступныя звесткі пра шкодныя дзеянні чорта: то ён заманьвае чалавека ў балота (в. Ванюжычы Петрыкаўскага раёна), то імкнецца згубіць душу, *«зрабіць чалавеку шкоду»* (п. Бальшавік Гомельскага раёна), то з'яўляецца прычынай разладу ў сям'і (*«муж з жонкай жылі харашо, а сталі ругацца. А чорт пад сталом сядзеў і хвастом круціў. Дык чорт падпекваў хазяіна»*) (в. Балотня Рагачоўскага раёна), то жартуе, *«любіць збіваць путнікаў з дарогі, збрасываць калёса з восей у час язды, заводзіць п'яных у балота ці ў прорубі»* (г. Добруш).

Адзначым, што беларускі міфалагічны персанаж «чорт» выяўляе свой негатыўны пачатак у залежнасці ад маральна-этычных паводзін чалавека: *«Як толькі нешта дзелае чалавек дрэннае, то зараз і цапляецца за яго душу і ўжо да самай смерці»* (в. Пракісель Рэчыцкага раёна), *«хто дзелае калдаўство чалавеку, той аддае сваю душу чорту»* (г.п. Акцябрскі). Доказам таго, што чорт – не такая ўжо і страшная істота, сведчыць выказванне жыхаркі в. Карма Добрушкага раёна: *«Я вераю, што яны (чэрці) шкоду робяць: сварыць з суседзямі, могуць украсці штосьці. Але ён не такі страшны, як ведзьма»* (Запісана ад Сакаловай Алены Ізотаўны, 1917 г.н.).

Большасць беларускіх матэрыялаў пацвярджае, што толькі калі справакаваць чорта, то ён можа зрабіць штосьці дрэннае: *«Калі чорту што-нібудзь здэлаеш плахое, дык можа і хату спаліць. Раней жыў у аднаго чалавека чорцік, а хазяін узяў і пабіў яго, дык чорцік таму чалавеку гумно спаліў»* (в. Карма Добрушкага раёна).

У сістэме народных міфалагічных вераванняў важнае месца займаюць магічныя прыёмы засцярогі ад нячыстай сілы, у прыватнасці, ад чарцей. Як сведчыць фактычны матэрыял, вядомы розныя версіі іх, спецыфіка якіх абумоўлена канкрэтнай мясцовасцю. Напрыклад, калі *«бачыш чорта, трэба абязцельна хрысціцца – баяцца яны, калі ўбачаць крэсік ці калі хрысціцца»* (в. Ванюжычы Петрыкаўскага раёна); *«у празднікі нельга чорта памінаць»* (в.

Балотня Рагачоўскага раёна); «чэрці не паміраюць, а іх можа забіць толькі гром, грома яны баяцца» (г. Добруш); «баяцца ж чэрці яшчэ і петушынага крыку на світанні, царквы вельмі баяцца, папоў і больш усяго крыжоў» (в. Лядцы Гомельскага раёна); калі нейкае месца было праклята, трэба пабудаваць тэрмінова царкву, бо «нечысць усякая і чэрці баяцца святога духа» (в. Грушаўка Добрушкага раёна); «калі едзеш на жалезных калёсах, смела едзь у лес» (в. Ляхавічы Жыткавіцкага раёна); «чорт баіцца праклёнаў, калі чалавек моліцца, то чорт уцякае» (в. Матнявічы Чачэрскага раёна); «чорт баіцца краста» (в. Дзімамеркі Лоеўскага раёна) і інш.

Самыя разнастайныя спосабы засцярогі ад чорта знайшлі адлюстраванне і ў іншых мясцовых міфалагічных традыцыях Гомельшчыны. Напрыклад, у в. Кавалёў Рог Чачэрскага раёна лічылі, што трэба «кайстру ад лёна, калі яго мнуць, насыпаць перад уваходам ва двор, у хлеў, усюды, дзе ёсць парог, ілі крапіву-жгунку» (Запісана ад Кудзінавай Ганны Іванаўны, 1931 г.н.), «чорт баіцца часнаку» (в. Баец Калінкавіцкага раёна), «чорт ладану баіцца і малітвы» (г.п. Акцябрскі), «ладана і жалеза чорт баіцца» (в. Ляхавічы Жыткавіцкага раёна), «чорт баіцца краста» (в. Дзімамеркі Лоеўскага раёна). Каб вызваліцца ад шкоднага ўздзеяння чорта, ажыццяўлялі рытуал асвячэння небяспечнага, па народных уяўленнях, месца: «А на другі дзень прывялі да тае грушы папа і асвяцілі тое месца. Калі свяцілі, то нехта вельмі сільна плакаў і пішчаў. Пасля ўжо ніхто на людзей з тае грушы не кідаўся. Груша ж расце і па сённяшні дзень, толькі на ёй зусім не бывае груш, і цвіце яна вельмі мала» (в. Фамінка Чачэрскага раёна).

Ведзьма – «адзін з асноўных персанажаў дэманалогіі ўсходніх і заходніх славян, які спалучае ў сабе рысы рэальнай жанчыны і дэмана» [1, 70]. Міфалагічны персанаж «ведзьма» з'яўляецца ўстойлівым у розных дыялектных павер'ях. «Ён ідэнтыфікуецца на аснове такіх галоўных прыкмет, як рэальная жанчына, якая мае стасункі з нячыстай сілай, валодае звышнатуральнымі ўласцівасцямі і выкарыстоўвае іх у шкодных у адносінах да людзей мэтах» [2, 230].

Характарыстыка «сацыяльнага статусу» ведзьмы мае багатую мясцовую спецыфіку. У лакальных традыцыях Гомельшчыны гэты міфалагічны персанаж падобны да жанчыны («Маленькая, маленькая жанчына, а валасы, ты б толькі пабачыла, такія чорныя, аж страшна стала» – в. Бабічы Рэчыцкага раёна; «Ведзьмы хадзілі ў чалавечым абліччы. Былі аднак страшныя, кульгавыя» – в. Капаткевічы Петрыкаўскага раёна; «Выглядае яна як жанчына, але погляд у яе вельмі злы быў. Валасы ў яе былі гразныя, сівыя, нерасчосаныя» – в. Бабоўка Жлобінскага раёна і інш.). Ведзьма, паводле народных уяўленняў, магла прымаць не толькі жаночы, але і мужчынскі воблік: «Ведзьмай бывае як жанчына, так і мужчына» (в. Будаўнік Хойніцкага раёна).

Ведзьма паўстае пераважна ў антрапаморфным выглядзе, але можа набываць і зааморфны воблік. Здольнасць пераўтварацца ў жывёл і птушак, паўставаць у выглядзе прадметаў – тыповая рыса палескай ведзьмы. Зыходзячы з канкрэтных міфалагічных павер'яў, «ведзьмы маглі станавіцца

катом, казой, свінёй, сабакай» (в. Пакалюбічы Гомельскага раёна), *«ведзьма пайшла карову даіць, не сваю, канешне, а чужую, у хлеў зайшла, а гаспадар каровы яе ўбачыў. Дык яна зрабілася колам, ператварылася ў кола такое дзеравяннае»* (в. Неглюбка Веткаўскага раёна).

Асабліва пашыраны на Гомельшчыне павер'і, паводле якіх ведзьма магла пераўтварыцца ў розных жывёл, напрыклад, барана (*«Бараньчык зайшоў у тую ваду, дзе пнянка была, і крычыць. Яны ўслед за бараньчыкам у ваду, хацелі яго выцягнуць. Схваціліся за яго хвост, пацягнулі і самі ўпалі ў тую ваду. А ў руках іх была тая пнянка. А бараньчык тады засмяўся і знік»* (в. Пакалюбічы Гомельскага раёна). Зааморфны выгляд ведзьмы ў лакальных традыцыях звязаны з пераўтварэннем у *чорную кошку* (в. Макрэц Брагінскага раёна, в. Батвінава Чачэрскага раёна, г. Жлобін, в. Бабоўка Жлобінскага раёна), *сабаку* (в. Макрэц Брагінскага раёна, в. Шырокае Буда-Кашалёўскага раёна, в. Целяшы Гомельскага раёна і інш.), у *курыцу* (в. Шырокае Буда-Кашалёўскага раёна і інш.); у *казу* (в. Капань Рэчыцкага раёна і інш.), у *свінню* (в. Целяшы Гомельскага раёна, в. Сямёнаўка Рэчыцкага раёна, в. Васільеўка Добрушкага раёна, в. Глазаўка Буда-Кашалёўскага раёна, в. Неглюбка Веткаўскага раёна і інш.).

У в. Сямёнаўка Рэчыцкага раёна жыхары нагадалі, што ведзьма магла прымаць воблік і сабакі, і свінні, і каня, і жарабяці, і зайчыка, *«была яна і калясом, якое каціла»* (Запісана ад Кірэнко Пелагеі Рыгораўны, 1923 г.н.). У мясцовай традыцыі в. Перавалока Рэчыцкага раёна таксама *«ведзьма можа быць і чалавекам, і катом, і кабылай, і варонай, і парасёнкам, можа ў столб перавярнуцца»* (Запісана ад Канавалавай Марыі Трафімаўны, 1932 г.н.). Паводле ўяўленняў жыхароў г. Гомеля, ведзьма валодала здольнасцю пераўтварацца і ў жабу, і ў свінню (Запісана ад Баранавай Валянціны Міхайлаўны, 1931 г.н.). У мясцовай традыцыі в. Агародня Добрушкага раёна ведзьма магла скідвацца і катом, і сабакам, і свіннёй, і вужам, і жабай, і калясом (Запісана ад Хадзьковай Вольгі Восіпаўны, 1938 г.н.).

Адносна генезісу ведзьмы не існуе дакладных версій. На думку Л. М. Вінаградавай, *«падразумяваецца, што яна мае адносіны да чорта – тады гэта «вучоныя» ведзьмы, але ёсць і «родимые», якія нарадзіліся ад маці-ведзьмы»* [2, 233]. Паводле мясцовых звестак, *«ведзьмай становіцца жэнічына, каторая знаецца з нячыстай сілай»* (в. Шырокае Буда-Кашалёўскага раёна), *«ведзьма – нячысты дух... Ведзьмы жывуць разам з чарцямі. Чэрці слушаюць іх»* (в. Целяшы Гомельскага раёна), *«ведзьма – злая жанчына, хаўрусніца дзьявала»* (в. Перавалока Рэчыцкага раёна).

Час актывізацыі ведзьмы – гэта Купалле, Юр'еў дзень, Вялікдзень, Зялёныя святкі. Асабліва шмат міфічных гісторый прыгадваюць інфарматыры пра дзеянні ведзьмы ў купальскую ноч: *«У нашай вёсцы была такая жанчына, умесце работалі, радам жылі, а калі прыходзіць Іван Купала, то яна скідаецца сабакам і бегае па дварах»* (в. Хутар Светлагорскага раёна), *«у ноч на Івана Купалу ведзьмы выходзяць і дзеляюць людзям плахое»* (в. Пакалюбічы Гомельскага раёна), *«ведзьма адбірае малако ў кароў на празнік Іван Купала»* (г.п. Акцябрскі) і інш.

Сярод функцый, якія выконвае ведзьма, найбольш пашыраныя, паводле фактычных матэрыялаў, такія, як адбіранне малака ў кароў, насыланне шкоды людзям, жывёлам і інш. Шэраг павер'яў знаёміць з другараднымі дзеяннямі, якія выконваюць ведзьмы: гэта здольнасць выклікаць розныя стыхійныя прыродныя з'явы, пераўтвараць чалавека ў жывёлу і інш. Звернемся непасрэдна да запісаў. У розных лакальных традыцыях карціна бытавання павер'яў, звязаных з функцыянальнасцю ведзьмы, мае даволі стракаты характар: яна можа, напрыклад, запаліць хлёў у таго чалавека, з якім пасварылася (п. Куляшова Буда-Кашалёўскага раёна), навесці на чалавека «порчу» (*«Ведзьмы толькі пакасацяць. Яны дажэ вот могуць нагнаць на чалавека порчу, калі яго дзе ўбачаць. А могуць і не бачыўшы, па фатаграфіі»*) – в. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна), адмоўна паўплываць на якасць малака (*«Калі ведзьма паглядзіць на малако, то яно ўкісне, а калі паглядзіць на карову, тады карова малака не дасць»*) – в. Лазараўка Рэчыцкага раёна), наслаць на чалавека і яго блізкіх хваробу (в. Арол Лоеўскага раёна), пашкодзіць жыта (*«... пасярод поля стаіць звязаны пук каласоў, а самі галоўкі з зернем заломаны і пяском прысыпаны. Ну, дзеўкі хацелі яго, гэты пук, зрэзаць, а адна жанчына падышла і сказала, каб мы не чапалі, бо гэта ведзьмін залом»*) – в. Арол Лоеўскага раёна), знішчыць ураджайнасць зерневых культур (*«Могуць нагнаць балезні на чалавека ці неўраджай дажа на ўсю дзярэўню»*) – в. Марусенькі Жлобінскага раёна), ператварыць чалавека ў розныя істоты (мядзведзя, ваўка, ястраба, жабу)» – в. Маладуша Рэчыцкага раёна, давесці да смерці (*«Гэтыя істоты дзелаюць усякае: каб чалавек памёр...»*) – в. Востраў Рагачоўскага раёна), *«зводзяць у магілу»*) – в. Баршчоўка Добрушкага раёна і інш.

У розных вёсках Гомельшчыны зафіксаваны цікавыя гісторыі пра пераўтварэнні ведзьмы. Найбольшая колькасць павер'яў паказвае метамарфозы гэтага персанажа у дачыненні да такой істоты, як свіння: *«І вот выйшлі яны на вуліцу і насыпалі ўдоўж вуліцы мялля (што лён мялі), калі будуць ісці каровы з паствы, карова, у якой хазяйка ведзьма, не пойдзе праз гэта мяллё. І ў гэты час выбягае свіння з двара, што быў радам з імі»* (в. Бабічы Чачэрскага раёна), *«ведзьмы дзелаліся свіннямі»* (в. Азершчына Рэчыцкага раёна), *«ведзьма можа быць свіннёй, вужом, капой сена»* (г.Ветка) і інш.

Як засцерагаліся ад ведзьмаў? На гэтае пытанне ў розных вёсках былі атрыманы цікавыя адказы, якія дазволілі правесці класіфікацыю павер'яў у сувязі з тымі дзеяннямі, якія выконваліся. У в. Сівінка Веткаўскага раёна засцерагаліся ад ведзьмы, праносячы *«васьмёркай над сталом перад выганам каровы спечаную булку хлеба»*. У п. Бальшавік Гомельскага раёна *«клалі ў вокнах хаты крапіву як сродак супраць чараў ведзьмы, вешалі ў хлёў забітую сароку»*. Каб ведзьма не адабрала малако ад каровы, *«трэба было ў цадзілку пакласці 3 іголкі, а потым малако праз калітку выліць»* (в.Губарэвічы Хойніцкага раёна). Каб засцерагчы дамашнюю жывёлу ад яе шкоднага ўплыву, *«трэба ў вербную нядзелю пабіць карову свяцонай вярбой, у чысты*

чацвер падразаць карове хвост і вешаць яго пад страху хлява» (в.Хуснае Петрыкаўскага раёна).

Як бачым, шматстайнасць варыянтаў былічак і павер'яў даносіць да нас водгукі поглядаў нашых продкаў на свет, прыроду, сведчыць аб «заземленасці беларускай міфалогіі» [3, 15]. Запісаныя звесткі пашыраюць нашы ўяўленні аб тым месцы, дзе мы жывём, падкрэсліваюць багацце працэсаў лакалізацыі міфічнай традыцыі.

ЛІТАРАТУРА

1. Славянская міфалогія. М., 1995.
2. *Виноградова Л. Н.* Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян. М., 2000.
1. *Васілевіч У.* Зямная дарога ў вырай. Мн., 1999.